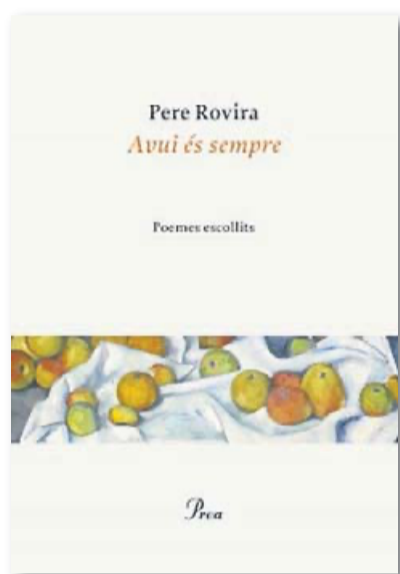

Crítica

Opinió

El llibre de la setmana

Pere Rovira i la vida estimada i escrita

AVUI ÉS SEMPRE

Pere Rovira

Proa

252 pàg. / 18 €

“Ha deixat quinze o vint poemes bons”, diu un dels versos del poema *Homenatge* que Pere Rovira (Vila-seca de Solcina, 1947) va escriure en memòria del seu admirat Jaime Gil de Biedma. Després de tota una vida consagrada a la poesia, “quinze o vint poemes bons” poden semblar poqueta cosa, però no ho són, perquè són moltes les “hores que es cremen per un vers” i perquè la poesia, com l’amor –“aliances inventades / d’èxtasi i mentides”–, per funcionar requereix molt esforç formal, molta excavació íntima i molta tensió moral. Vull dir que escriure poesia no és el mateix que obrir l’aixeta lírica i anar recollint el que en vessa. A *Avui és sempre*, on Rovira fa una tria de “poemes escollits” a partir dels set llibres de poesia que ha publicat des del 1981, més uns quants d’inèdits, hi ha una vintena de poemes bons. Com a mínim.

Pere Antoni Pons

A grans trets, la trajectòria poètica de Rovira té dues etapes, tot i que un fil temàtic les travessa de cap a cap: l’amor sense final, el desig sense fons i la fascinació eròtica del poeta per l’estimada. Així mateix, una veu sempre dura però celebratòria i una mirada sempre gastada però humanista les relliguen i els donen unitat.

Intens, sobri i elegant

La primera etapa la formen els seus quatre primers títols –*Distàncies* (1981), *Cartes marcades* (1988), *La vida en plural* (1996) i *La mar de dins* (2003)– i s’inscriu dins les coordenades d’això que s’ha convingut a anomenar poesia de l’experiència. Igual que passa amb tots els corrents estètics, la poesia de l’experiència pot treballar-se amb rigor i personalitat o com qui omple un formulari de llocs comuns i d’egocentrisme. Rovira s’escapa, en general, de la cosa tòpica, sentimental, lingüísticament tosca, autobiogràfica d’una manera cofoia i banal. Fa una poesia de l’experiència que és contundent des del punt de vista formal –el to és segur, el ritme és persuasiu, les imatges i els motius són familiars (els bars i el beure, el llit i l’estimar, el pas del temps, els dons de l’amistat, la companyia dels morts), però mai estantissos– i que és intensa, sòbria, elegant i forta des del punt de vista íntim.

La segona etapa de la seva trajectòria va començar amb *Contra la mort* (2011), quan la presa de consciència dràstica de la vellesa i de la pròpia mortalitat va anar acompanyada d’una revifalla reivindicativa, a estones melancòlica i amarga, però alhora poderosament afirmativa i hedonista, de la vida en el seu sentit més quotidià i més sensual. A banda de la qüestió del to, de la mirada i dels temes que, com ja he dit, no difereixen tant dels de llibres anteriors, aquesta segona etapa es caracteritza per un abandonament progressiu del vers lliure i per un ús cada cop més sistemàtic de la rima i la mètrica, tal com es pot veure als sonets d’*El joc de Venus* (2021) i a les quasi cançons d’*En família* (2020). El Rovira d’aquests últims anys és més irònic i menys greu i, paradoxalment, tot i les xacres del cos i les cicatrius del cor, viu més reconciliat amb ell mateix i amb el món.

Davant una antologia com aquesta, davant una trajectòria coherent però diversa com la de Rovira, cada lector té les seves preferències. Les de qui escriu aquesta ressenya són els poemes eroticofestius, però encara més els de temàtica professional i literària, aquells en què el poeta diu com treballa, o com escriu i llegeix, i alhora com entén la vida i com la viu. Penseu en *El professor*, *Poeta de mig segle*, *Charles Baudelaire i els savis*, *Teoria del lector...* Són els poemes bons de què parlava al principi i en realitat no són bons: són boníssims. ✍

Això no cal dir-ho

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

L’instint de Steven Pinker

Es podria dir que Steven Pinker és el Kenny G cognitiu. Actualment, la psicologia experimental es divideix en dos corrents, Kenny G i Malikian. Quan jo era estudiant, distingíem entre Richard Clayderman i Noam Chomsky. Avui, el que deia el mític lingüista del MIT es troba força qüestionat per les teories de Pinker (que també és del MIT, però d’un altre edifici). Aquest canvi, però, tan sols mostra una part de l’evolució del nostre pensament al segle XXI; ja que el bocí més substancial ha anat de Clayderman a Lang Lang.

Amb el llibre de Pinker *El instinto del lenguaje* (Alianza, edició actualitzada de 2020), s’aprenen moltes coses encara que no et puguis creure del tot el que diu. Sobretot, perquè, com que un no és científic, li manquen coneixements per jutjar, però també perquè tampoc els científics estan gaire segurs del que diuen en la majoria de les ocasions. L’alternativa no és el negacionisme, sinó crear els dits.

En aquest assaig, Pinker assegura, i a estones sembla que ho demostra, que l’espècie humana (o, fins i tot, potser des d’abans dels sàpiens i els neandertals) posseeix i projecta el llenguatge d’una manera instintiva i innata igual que l’aranya fa la seva teranyina; que existeix un gen humà de la gramàtica, i que el cervell no pensa emprant la nostra llengua materna, sinó un llenguatge purament mental intrínsec al cervell. L’autor hi explica moltíssimes més coses, però algunes ja sonen a Felipe Campuzano. En la literatura acadèmica hi ha un gust per l’acumulació, el qual, més aviat que discurs, és com Seraff Llantí, aquell personatge de Tintín.

De Ciceró ençà, es comença parlant del llenguatge i s’acaba opinant sobre política

Ja fa uns anys que es van posar de moda els estudis evolutius. Però, als anys 70, el que es portava eren les coses progressives. Són dos caràcters diferents. Chomsky era un progressiu, i Pinker és un evolutiu. El que hi ha pel mig és política. De fet, en les pàgines d’actualització d’aquesta edició, Pinker considera Chomsky l’inspirador d’una nova generació de persones d’esquerres i titlla les seves idees polítiques de radicals d’esquerres i d’anarquistes. Al seu llibre *La tabla rasa* (Paidós, 2003), Pinker argumenta contra el que considera una visió romàntica de l’èsser humà, la qual va des de Rousseau fins a Chomsky. De Ciceró ençà, es comença parlant del llenguatge i s’acaba opinant sobre política. Això no només vol dir que la política és producte del nostre llenguatge, sinó que el nostre llenguatge és un acte polític.

Encara que el principal esforç de Pinker sigui alliberar-nos, d’una vegada, de la postmodernitat (del relativisme), s’hi troba atrapat per a sempre en la major i pòstuma creació d’aquesta. Apareix com a personatge real acompanyant els protagonistes de la novel·la de David Foster Wallace *La broma infinita* (Debolsillo, 2021). ✍

Detall d’un cervell. GETTY